

Реферат на тему: "Андрій Малишко"

Андрій Малишко

Реферат на тему:

Андрій Малишко

(14 листопада 1912 — 17 лютого 1970)

Звичайно, кожна людина, поет тим більше, формує себе сама. Та все ж і життя, особливо дитинство, де закладаються перші й найміцніші підвалини любові, духу, характеру людини, де батько з матір'ю, перші друзі, теж важить так багато в долі людській.

Дитинство поета було важким, хоча й благополучним. З тісної селянської хати в невеликому селищі Обухові неподалік Києва, де народився 14 листопада 1912 року, виніс він найперш незрадливу любов до рідної землі та матері, до рідної пісні та слова, промовленого "в колісці із лози, Щоб вічним окаянням боржником Його нести, страждати і любити". У тій хатині почув він уперше і думи Шевченкові...

Жилося родині Самійла Малишка не розкішно. Землі було дві десятини, а сім'я чималенька — тільки дітей одинадцятро. Тож доводилося господареві і шевцювати, й на заробітки в Таврію ходити. От і малий Андрій пособляв чим міг.

Підрісши, пішов у семирічку, потім навчався в медичному технікумі. Та кликали його інші мрії, жив у юнаковій душі потяг до прекрасного, до пісні, до поезії. Тож і привів він Малишка на літературний факультет Київського інституту народної освіти (тепер — Київський університет ім. Т.Шевченка), де взяв його під своє могутнє крило Максим Рильський, який там викладав і вів літературну студію.

По закінченні ІНО деякий час молодий учитель викладає літературу в Овручі, на Житомирщині, пізніше працює в газеті "Радянське слово". У 1934-1935 рр. служить у армії, а потім переходить на творчу роботу.

Перші друковані вірші студента А.Малишка побачили світ на сторінках журналу "Молодий більшовик" (тепер — "Дніпро"). А потім з'являється колективна збірка трьох авторів — "Дружба" (1935), і вже наступного року виходить книжка віршів "Батьківщина", що засвідчила неабиякий талант молодого поета. Наступні збірки — "Лірика", "З книги життя" (1938), "Народження синів" (1939) та інші — стали щабелями помітного творчого зростання.

Тематика довоєнних творів різноманітна: праця хліборобів, події революції та громадянської війни, чудові пейзажні поезії, де картини природи гармонують з ліричним настроєм, з розквітом першого кохання ("Зимове", "Пейзаж", "Дощ упав на край широкий"). Героями творів Малишка є "хлібороби й сівачі", прості робочі люди. Оживає в його творах й історична пам'ять народу. Постають із рядків циклу "Запорожці" славетні прадіди наші, які кров'ю своєю боронили рідний край від ворогів.

Та це була тільки прелюдія. Патетичною симфонією, заклич ним звуком сурми лунає поезія А.Малишка в роки війни проти фашистських нападників. Для нього, як,

власне, й для всієї літератури, це були роки високого злету. Тоді з'явилися "Україна в огні" О.Довженка, "Слово про рідну матір" та "Жага" М.Рильського, "Любіть Україну" В.Сосюри. З-під пера А.Малишка вилилась пристрасна, пекуча й ніжна пісня любові до Вітчизни — "Україно моя".

Ще напередодні війни він написав чудову ліричну поезію "Червоновишневі зорі віщують погожий схід...", де інтимне "ти, може, мене й забула: не бачила стільки літ..." — тісно переплелось із суворо-солдатським: "Друзі ідуть полками, і я серед них — сурмач". Сином України, сурмачем, поетом і журналістом пішов А.Малишко на фронт. Як заклик до битви, як плач над розтерзаною Матір'ю-Батьківщиною зазвучали його збірки: "До бою вставайте", "Понад пожари", "Україно моя!", "Битва"... 1 цикл "Україно моя" — чи не найсильніший з-поміж усіх, перейнятих боєм та любов'ю до рідної землі могутніх творів його побратимів-поетів. Широкі епічні картини минулого й сучасного, пророчі візії майбутнього переплітаються з особистими спогадами й переживаннями поета.

По війні поет інтенсивно працює, виходять — як відгомін війни — збірки "Ярославна" та "Чотири літа" (1946 р.), а далі нові книги, в яких Малишко творить широку картину народного життя, змальовує простих трудівників — не як бездушних "гвинтиків", а як неповторні творчі особистості, закохані в землю, працю на ній, звертається до минулого України.

З роками голос Андрія Малишка міцнів, наливався силою. Поет починає пильніше придивлятися до життя, глибше сягати в сутність складних вічних проблем, бачить загальнолюдське. йдучи "Дорогою під яворами", як назвав він збірку (1964 р.), що її певною мірою можна вважати етапною на творчому шляху, як і внутрішньо пов'язану з нею "Руту" (1966 р.).

Поглиблений філософський підхід Малишка до всього, що лягло йому на душу і перо, характерний для останніх збірок — "Синій літопис" (1968), "Серпень душі моєї" (1970), яка вийшла вже після смерті поета. Пристрасний лірик дещо поступається поетові-мислителеві, поетові-філософу, хоч лірична амплітуда віршів не спадає. Частіше трапляються характерні назви віршів:

"Роздум", "Медитація", "Дума", "Пам'ять".

Поет почуває свій борг перед минулим і майбутнім, перед усім, на світі сущим, — чорним хлібом і низенькою батьківською хатою, ручаєм і сосною, щастям закоханих... "А вже найбільше, чуєте ви, мамо, Я вам заборгував і не віддав Ні шеляга за перше рідне слово..." — признається поет. Оцей мотив боргу, обов'язку перед цілим білим світом чи не найголосніше звучить у поезії останніх літ.

Тож і любив Малишко рідну мову, рідне слово і пісню над усе. Цією любов'ю осяяна поезія останніх літ, де він якось по-новому осягнув їх суть і значення.

Як поет-лірик, чиї вірші відзначаються надзвичайною музичністю, А.Малишко неминуче приходив до пісні.

У піснях Андрія Самійловича такі скарби почуттів, буяння краси, тепло любові, що самі вони принесли б поетові безсмертну славу.

І здається не випадковим, що й останнім твором поета, написаним у лікарні за тиждень до кончини 17 лютого 1970 року, була славнозвісна "Стежина" ("Чому, сказати, й сам не знаю..."), в якій він роздумує над людським життям, згадує рідну стежину, з якої воно починається, якій немає ні кінця, ні повороту, людина смертна, а народ живе вічно.

Немає більшої радості в поета, як почути свою пісню з уст народу. Малишко мав таку радість — його твори "Колгоспний вальс", "Білі каштани", "Ми підем, де трави похилі", "Рідна мати моя" з ніжною музикою Платона Майбороди стали народними піснями. Багатьом поезіям Малишка дали нове життя композитори Л. Ревуцький, П. Козицький, М. Вериківський, Г. Майборода, А. Штогаренко, С. Козак. Завоювала народне визнання пісня "Цві туть осінні, тихі небеса", до якої написав музику О. Білаш. Основою для відомої опери Г. Майбороди "Арсенал" стала драматична поема, написана Малишком у співавторстві з О. Левадою, а опера "Молода гвардія" Ю. Мейтуса базується на Малишковому пісенному лібретто, яке слід вважати самостійним і значним твором нашого поета.

Упродовж усього життя і завжди з великою охотою Малишко працював як пісняр. Правда, піснярський набуток поета міг би бути чисельно більшим, якби композитори пильніше читали його твори. В майбутньому ще не одна пісня має бути написана на вірші Малишка, необхідно відкрити зародки опер і ораторій (а вони ж там є!) в таких його поемах, як "Прометей", "Дума про козака Данила", "Сини"... Звісно, Малишко писав і спеціально призначені для музики поезії, дбаючи про їхнє самостійне літературно-мистецьке значення. Він умів, як ніхто інший, зімпровізувати слова до готової вже мелодії (так було, наприклад, створено пре красну "Пісню про козацькі могили" на музику П. Майбороди).

Але було б невірно розглядати його пісенну творчість як щось надто відрубне. Пісенність — це одна з найголовніших і найдорогоцінніших прикмет усієї поезії Малишка, і ліричної, і ліро-епічної. Він майже ніколи не міг у своїх творах передати суто епічне відчуття світу — тому, що його поетичне мислення протікало в категоріях, вироблених з елементів народнопісенної поетики.

З цього погляду виділяються в нього принаймні три роди віршів, які є водночас трьома ступенями засвоєння народнопісенної творчості.

До першого роду належать звичайні обробки народних пісень. Головні мотиви й образи тут зберігають фольклорний вигляд. Тільки великий талант Малишка не давав подібним творам стати анемічними стилізаціями:

— Бери ж ти, мати, жар піску,
Посій на камінь, на містку,
Як той пісок, диви, зійде,
Моя ти віковічна мати,
І встане жито молоде —
То й будем сина зустрічати...
("Проводи")

До другого роду належать твори, в яких складники народної пісенної творчості підпорядковані оригінальному задуму автора. Вони не розтоплені до кінця в горні творчого мислення поета, але й не випадають, як чужорідні тіла, з образного, стильового, мовного литва його поезії:

Забілили сніги у дубовій діброві,
Голубого узору на вікнах сліди.
Не затримуй мене на останньому слові,
Попрощайся як треба і в путь проведи.
("Забілили, сніги у дубовій діброві..")

Можна виявити безліч подібних випадків, коли той чи інший пісенний зачин, постійний епітет, традиційно-фольклорне порівняння вибудовують Малишків твір. Буває, що й мелодія народної пісні підказує поетові ритм і розмір вірша, як-от, наприклад, у будові наступної строфи чути пісню "Гей, наливайте повнії чари...":

Гей, за Десною люди веселі,
Сонце встав над борами.
Там же богунці коней сіддали,
Ставши на ніч таборами.
("Богунська четверта")

Третю категорію складає, власне кажучи, більшість поезії Малишка, тобто його інтимна лірика, балади, поеми, народнопісенна основа яких захована, як підвалини під ганками та галереями, під індивідуально-поетичною архітектурою:

Лежу я в Мораві на сивім схилі,
Дзюрчить у ногах горяний потік.
Далекі мої, незабутні, милі,
Мені тут лежати судилося вік.
У касці моїй ночують тумани,
В АХО в нас тій касці знають число,
Із серця мого крізь чотири рани
Зелене, колюче жито зросло.
("Сини")

Оці рядки видаються найбільш малишківськими. На перший погляд, нічого пісенного в них немає. Навпаки, розмовна інтонація дольника, аббревіатура, яка натякає на бухгалтерське, а не на філософське число, суперечать пісенному ладу. Та все-таки в цих строфах угадується дивовижна мелодика, яка підносить суворій малюнок солдатського безсмертя у сферу співаної балади. "Горяний потік", що дзюрчить "у ногах", споріднює образ могили радянського воїна а могилою козака, який "звелів собі посадити у ногах калину". Фольклорне слово "судилось", "чотири рани", які символізують чотири літа війни і "чотири годочки" очікування милого, "жито", яке є давнім слов'янським образом життя і яке має тут народний епітет ("зелене"), і Малишків епітет ("колюче") — все це у взає-модії з точною пластикою, і урочистою ритмікою вірша справляє враження героїчної пісні. Не співаєш, але, читаючи,

відчуваєш бажання співати її.

Читання Малишка майже завжди веде на покордоння поезії і пісні, збуджує музикальний настрій. Навіть там, де поет свідомо намагається писати в розповідній манері, створюється ілюзія пісенності, схожа на ілюзію руху в картинах живопису:

Як зараз бачу: з-за ріки
— Дві кручі, наче маяки;
Одна зелена, чорна друга.
Чи літнє сонце, чи зав'юга,
— Вони стоять собі віки.

Так починається "Прометей". Спокійний, віковий, епічний пейзаж. Але й тут присутній народнопісенний паралелізм, або, ско ріше, його відповідник, який нагадує пісню: "Одна гора високая, а другая низька, одна мила далекая, а другая близька".

Певна річ, Малишко йшов тут не від якоїсь конкретної пісні, він просто, будучи в стані натхнення, потрапив у свій спосіб мислення, що мав правила, подібні до законів фольклорної пісенності. В поемі більше не буде згадана "зелена" круча. Поет буде писати далі тільки про "чорну" гору, де стоїть обгорілий дуб — смертне кострище його Прометея. Але зачин поеми виправданий, бо він художньо — і саме в народнопісенному дусі — визначає тему її: конфлікт життя і смерті.

Пісенність поезії Малишка виникає з гармонійного поєднання багатьох компонентів, серед яких поруч із яскраво фольклорними стоять і суто літературні. Досконале відчуття української мови, особливо її природної музикальності, вироблене в Малишка і на фольклорній основі, і на сплетінні впливів поетики Шевченка, Франка, Тичини і Рильського, відбивалося на пісенній естетиці його поетичних форм:

Радянська Вкраїно! //Розлуки доволі
Які ми з тобою // ще будем багаті —
Веселкою в небі, // барвінком у полі,
Розплатою-люття // при спаленій хаті!
("Україно моя")

Повноголосся і чергування рим, причому різноскладових і бездоганно підібраних із різних частин мови, майстерна інструментовка всієї строфи звуками, які найкраще співаються і від яких вірш вібрує ("а" і "о", "р" і "л"), нарешті пезура, яка не розриває слів і дає можливість рівно дихати при читанні,—це, зрозуміло, з тре петним змістом і з поетичною довершеністю і є піснетворчим виявом Малишкового таланту. З національно-народними атрибутами пов'язані класичні розміри його поезії, головним чином ямб і ана пест, його улюблений дольник, який виникав із них і наближав його вірш до українських дум, точна і багата рима.

Народнопісенна основа творчості Малишка відповідає його не встигній громадянській насназі, його розумінню літератури як свідомості народу, його служінню загальнолюдським ідеалам справедливості.

Не тільки творчою практикою Малишко утверджував пісенний жанр нашої поезії як один із найважливіших. Він хотів повернути до цього жанру інших поетів і тому в

книжці "Думки про поезію" писав: "Для пісні в нас всюди почесне місце, бо вона — посестра життя, порадник, і вірний друг, і суворий суддя. Людина хоче а нею журитися і радуватися, мислити і працювати". Всі висловлювання Малишка про пісню залишаються і сьогодні актуальними.

Його досвід несхибно підтверджує думку про те, що й на будущину наша поезія повинна так само шукати живлющого напою в невичерпній народнопісенній культурі, якщо не бажає занидіти в псевдоінтелектуальному герметизмі. Епоха машин і космічних польотів не зможе обходитися без пісні. Навпаки, пісня — і та давня, народна, і та нова, що прагне народного благословення,— буде все більше потрібна духовно розвиненій, могутній і добрій людині:

Буде у мене турботи довіку,
Буде у мене доріг без ліку,
Щоб по роботі, в людському святі,
Сяли пісень золоті рукояті
("Світанок")

Малишкові турботи й дороги повинні перейти в турботи й дороги вашої майбутньої поезії, якщо вона захоче дати людині не тільки пісні з золотими рукоятями, але й пісенні рукояті до кожного людяного діла.

Список використаної літератури:

1. Українське слово. Хрестоматія. Книга друга. -К., "Рось", 1994.
2. Андрій Малишко. Поезії. Твори в п'яти томах. Том 1. -К., "Художня література", 1986.